

Düzey 1 Tüm Konular Soru Bankası

SPK Lisanslama Sınavlarına Hazırlık

Doç.Dr.Hasan BAL

Düzeş 1 Tüm Konular Soru Bankası

Copyright © Finansed®

Yayınevi Sertifika No: 35193

Tüm hakları Finansed Yayınevi'ne aittir. Yayınevinin izni alınmadan kısmen veya tamamen çoğaltılması veya farklı biçimlere çevrilmesi yasaktır.

ISBN: 978-605-69068-7-9

BASKI:

Özdoğan Matbaa Yayın ve Hed. Eşya San. Tic.Ltd.Şti.

Matbaacılar Sitesi 1514. Sk. No: 29 İvedik OSB

ANKARA

Önsöz

Spk lisanslama sınavları 2002 yılı eylül ayından bu yana gerçekleştirilmektedir. 2002 Kasım ayından itibaren çeşitli kurumlarda eğitim vermiş olan Finansed eğitim kadrosu sadece SPK Lisanslama eğitimleri vermekte ve bu konuda uzmanlaşmıştır. Her dönem sınavlarda çıkan soru tipleri baz alınarak kendini güncelleyerek başarıyı en yükseğe çıkarmak temel amacımız olup, yıllardır yüksek başarı göstermenin gururunu yaşıyoruz. Finansed, sınava katılanların yayın ihtiyacına cevap vermek adına, her dönem güncellenerek oluşturulan ve Finansed eğitimlerinde kullanılan ders notlarını yayınlayıp, daha geniş kitlenin kullanımına sunma kararı vermiştir.

Kitabımızda soru gelen ve gelme ihtimali olan tüm konulara değinilmektedir. Konu anlatımı yanında çözümlü sorular, alıştırma soruları, çözümlü test soruları ve cevaplı test soruları yer almaktadır.

Bölümler, öğrenme tekniğine uygun olacağını düşündüğümüz sıralama ile gerçekleştirilmiş olup, SPL nin açıkladığı sıralamaya uymamaktadır, ancak tüm konular yer almaktadır.

Yayınlarımız aynı zamanda hem örgün eğitimlerimizde, hem de dünyanın herhangi bir noktasından internete bağlı bir bilgisayar ile katılabildiğiniz online eğitimlerimizde de kullanılacaktır.

FACEBOOK sayfasında,

- Gayrimenkul değerlendirme için “**SPK Gayrimenkul Değerleme Uzmanlığı Hazırlık**” grubuna

<https://www.facebook.com/groups/gayrimenkuldegerleme/>

- Düzey 1 sınavları için “**SPK Düzey 1-2-3 Sınavlarına Hazırlık**” grubuna,

<https://www.facebook.com/groups/299160453531523/>

WEB sayfalarından üye olarak, sınava hazırlık ile ilgili paylaşımlarda bulunabilirsiniz.

Gruptaki sorularınıza hocalarımız zaman ayıracaklardır.

Yayınların kusursuz olması tek amacımız olup, her dönem güncelleme ile yeni baskılar yapılmaktadır.

Kitap güncellemelerine www.finansed.com web sayfasından “Bilgilendirme” sekmesi altında

“Finansed Kitap Güncellemeleri” sayfasından ulaşabilirsiniz. İlgili sayfaya cep telefonunuzla aşağıdaki karekodu okutarak ulaşabilirsiniz.

Tüm kontrollere rağmen kitaplarda hata olabilmektedir. Kitaplardaki hatalar ve bunun yanında çeşitli öneri ve eleştirilere açık olduğumuzu belirtmek isteriz. Bize bilgi@finansed.com mail adresinden öneri ve eleştirilerinizi iletebilirsiniz.

Sınavlara hazırlanan tüm adaylara başarılar dileriz.

www.finansed.com

İÇİNDEKİLER

Önsöz

Kısım 1 Dar Kapsamlı Sermaye Piyasası Mevzuatı	1
ÇÖZÜMLÜ TEST 1	1
ÇÖZÜMLÜ TEST 1 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	8
ÇÖZÜMLÜ TEST 2	16
ÇÖZÜMLÜ TEST 2 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	24
ÇÖZÜMLÜ TEST 3	31
ÇÖZÜMLÜ TEST 3 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	39
ÇÖZÜMLÜ TEST 4	47
ÇÖZÜMLÜ TEST 4 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	55
ÇÖZÜMLÜ TEST 5	62
ÇÖZÜMLÜ TEST 5 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	69
ÇÖZÜMLÜ TEST 6	75
ÇÖZÜMLÜ TEST 6 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	83
ÇÖZÜMLÜ TEST 7	89
ÇÖZÜMLÜ TEST 7 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	98
ÇÖZÜMLÜ TEST 8	105
ÇÖZÜMLÜ TEST 8 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	113
ÇÖZÜMLÜ TEST 9	124
ÇÖZÜMLÜ TEST 9 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	133
CEVAPLI TEST	140
CEVAPLI TEST Cevap Anahtarı	152
Kısım 2 Sermaye Piyasası Araçları 1	153
ÇÖZÜMLÜ TEST 1	154
CEVAPLI TEST 1	171
CEVAPLI TEST 1 Cevap Anahtarı.....	177
ÇÖZÜMLÜ TEST 2	178
CEVAPLI TEST 2	185
CEVAPLI TEST 2 Cevap Anahtarı.....	188
ÇÖZÜMLÜ TEST 3	189
CEVAPLI TEST 3	202
CEVAPLI TEST 3 Cevap Anahtarı.....	206
ÇÖZÜMLÜ TEST 4	207
CEVAPLI TEST 4	216
CEVAPLI TEST 4 Cevap Anahtarı.....	218
ÇÖZÜMLÜ TEST 5	219

Kısım 3 Yatırım Kuruluşları	225
ÇÖZÜMLÜ TEST 1	226
ÇÖZÜMLÜ TEST 2	263
ÇÖZÜMLÜ TEST 2 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	283
Kısım 4 Takas Saklama ve Operasyon İşlemleri	301
ÇÖZÜMLÜ TEST 1	302
ÇÖZÜMLÜ TEST 1 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	308
ÇÖZÜMLÜ TEST 2	313
ÇÖZÜMLÜ TEST 2 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	320
ÇÖZÜMLÜ TEST 3	326
ÇÖZÜMLÜ TEST 3 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	333
ÇÖZÜMLÜ TEST 4	339
ÇÖZÜMLÜ TEST 4 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	346
ÇÖZÜMLÜ TEST 5	353
ÇÖZÜMLÜ TEST 5 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	361
ÇÖZÜMLÜ TEST 6	367
ÇÖZÜMLÜ TEST 6 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	373
ÇÖZÜMLÜ TEST 7	378
ÇÖZÜMLÜ TEST 7 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	384
ÇÖZÜMLÜ TEST 8	389
ÇÖZÜMLÜ TEST 8 Cevap Anahtarı ve Açıklamalı Çözümler.....	397

ÇÖZÜMLÜ TEST 1

1. Aşağıdakilerden hangisi finansal piyasaların fonksiyonlarından değildir?

- A) Reel piyasaya kaynak sağlamak
- B) Sermaye birikimini oluşturmak
- C) Firmaların karşı karıya kaldığı riskleri dağıtmak veya başka kesimlere aktarmak
- D) Piyasanın ihtiyaç duyduğu likiditeyi temin etmek
- E) Piyasadaki para arzını artırmak

2. Sermaye piyasası araçlarının ihraççısı tarafından ilk defa piyasaya çıkarılarak alıcılara satıldığı piyasa aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türev piyasa
- B) Organize piyasa
- C) Birincil piyasa
- D) İkincil piyasa
- E) Tezgahüstü piyasa

3. Aşağıdakilerden hangisi/hangileri birincil piyasanın fonksiyonlarıdır?

- I. Reel piyasaya kaynak sağlama fonksiyonu
- II. Fiyat belirleme fonksiyonu
- III. Mülkiyeti tabana yayma fonksiyonu
- IV. Vadeyi belirleme fonksiyonu

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve IV

4. Daha önce ihraç edilmiş sermaye piyasası araçlarının tasarruf sahipleri arasında alınıp satıldığı piyasa aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Spot piyasa
- B) Türev piyasa
- C) Birincil piyasa
- D) İkincil piyasa
- E) Organize piyasa

5. Aşağıdakilerden hangisi/hangileri ikincil piyasanın fonksiyonlarından?

- I. Likidite fonksiyonu
- II. Fiyat belirleme fonksiyonu
- III. Mülkiyeti tabana yayma fonksiyonu
- IV. Vadeyi belirleme fonksiyonu

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve IV

6. Belli miktarda bir mal veya kıymetin ve bunların karşılığı olan paranın işlemin ardından el değiştirmesini sağlayan piyasalar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Spot piyasa
- B) Vadeli piyasa
- C) Birincil piyasa
- D) İkincil piyasa
- E) Tezgahüstü piyasa

7. İlerideki bir tarihte teslimatı yapılmak üzere herhangi bir malın veya finansal aracın, bugünden alım satımının yapıldığı piyasalar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Spot piyasa
- B) Vadeli piyasa
- C) Birincil piyasa
- D) İkincil piyasa
- E) Tezgahüstü piyasa

8. Borsa İstanbul A.Ş. bünyesinde faaliyet gösteren Pay Piyasası ve Tahvil ve Bono Piyasası aşağıda yer alan piyasalardan hangisine örnektir?

- A) Spot piyasa
- B) Vadeli piyasa
- C) Birincil piyasa
- D) Para piyasası
- E) Tezgahüstü piyasa

9. Aşağıdakilerden hangisi vadeli piyasa işlemlerinden değildir?

- A) Repo
- B) Forward
- C) Swap
- D) Futures
- E) Opsiyon

10. Aşağıdakilerden hangisi sermaye piyasasının unsurlarından değildir?

- A) Fon talep edenler
- B) Fon arz edenler
- C) Sermaye piyasası araçları
- D) Borsalar
- E) Bankalar

11. Aşağıda yer alan ifadelerden hangisi/hangileri doğrudur?

- I. İhraççı, "sermaye piyasası araçlarını ihraç eden, ihraç etmek üzere Kurula başvuruda bulunan veya sermaye piyasası araçları halka arz edilen tüzel kişiler ve SPKn'a tabi yatırım fonları"dır
- II. Yatırım fonları hariç, tüzel kişiliği haiz olmayan kuruluşlar, bu kapsamda gerçek kişiler veya donatma iştiraki sermaye piyasası aracı ihraç edemez.
- III. Limited şirketlerin borçlanma aracı ihraç etmesi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu uyarınca mümkün değildir

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) I, II ve III

12. İşlem görmesi kabul edilen menkul kıymetlerin, alım satımının kendilerinin belirlediği kurallara göre düzenlenmesinde yapılmasını sağlayan, burada teşekkül eden fiyatların ilanına yetkili, tüzel kişiliği haiz kurumlara ne ad verilir?

- A) Tezgahüstü piyasa
- B) Borsa
- C) Bankalararası piyasa
- D) Aracı Kurum
- E) Takasbank

13. Aşağıdakilerden hangisi borsaların sağladığı fonksiyonlardan değildir?

- A) Borsaların en önemli fonksiyonu likiditeyi sağlamaktır.
- B) Ekonominin göstergesi olma
- C) İtibar sağlama
- D) Riskleri yoketme
- E) Ülkenin yakın, orta ve uzun vadeli ekonomik durumu ile ilgili beklentileri yansıtır

14. Borsada işlem gören şirketlerin, o borsaya girişte aranan kriterlere ne ad verilir?

- A) Kotasyon kriterleri
- B) Pazar kriterleri
- C) Piyasa kriterleri
- D) Endeks kriterleri
- E) Maastricht kriterleri

15. Sermaye piyasasına ilişkin düzenlemelere ile ilgili aşağıda yer alan ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu piyasa düzenleyici bir metindir.
- B) 6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu çerçeve kanun niteliğindedir.
- C) Sermaye Piyasası Kurulu kanundan aldığı yetki ile ve çizdiği sınırlar dahilinde detaylı ikincil düzenlemeler (tebliğler) çıkarmakta ve gereken durumlarda uygulamaya yön vermek üzere ilke kararları almaktadır.
- D) İkincil düzenlemelerin çıkmasından önce ve bunların uygulamaya geçmesinden sonra ikincil düzenlemelerin piyasaya yaptığı müdahalenin yerindeligi ve ölçülülüğünün sürekli olarak değerlendirilmesi gereklidir.
- E) 6362 sayılı SPKn ile ona dayanılarak Kurulca çıkarılacak olan ikincil düzenlemelerde o konunun düzenlendiği konularda da genel hükümler uygulama alanı bulur.

16. Sermaye Piyasası Kurulu'nun işlevleri aşağıdakilerden hangisinde tam ve doğru olarak ifade edilmiştir?

- A) Sermaye piyasası ile ilgili sadece ikincil düzenlemeleri yapmak
- B) Sermaye piyasasında düzen bozucu fiiller karşısında tedbirleri uygulamak idari para cezası kesmek ve gerektiğinde ilgili hususları Cumhuriyet Savcılıklarına bildirmek
- C) Sermaye piyasasında manipülasyon yapanlar hakkında hapis cezaları vermek
- D) Sermaye piyasası ile ilgili ikincil düzenlemeler yapmak ve bozucu fiiller karşısında tedbirleri uygulamak idari para cezası kesmek ve gerektiğinde ilgili hususları Cumhuriyet Savcılıklarına bildirmek
- E) Sermaye Piyasası Kanunu'nda gerekli değişiklikleri yapmak

17. Sermaye Piyasası Kurulu temel olarak aşağıda belirtilen konulardan hangisi/hangilerinde AB Müktesebatının üstlenilmesinde sorumlu kuruluşlardan biridir?

- I. "Finansal Hizmetler",
- II. "Şirketler Hukuku",
- III. "Sermayenin Serbest Dolaşımı"

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

18. Aşağıdakilerden hangisi/hangileri Sermaye Piyasası Kanunu'nun temel amaçlarındandır?

- I. Sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması,
- II. Şahıs şirketlerinin sermaye piyasasından fon temin etmelerine yardımcı olmak
- III. Yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması için sermaye piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesidir

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

19. Aşağıdakilerden hangisi/hangileri Sermaye Piyasası Kanunu'na tabi olmayan veya sınırlı tabi olan kuruluşlardandır?

- I. Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası
- II. Hazine ve Maliye Bakanlığı
- III. Halka Açık Bankalar
- IV. Halka Açık Sigorta Şirketleri

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II, III ve IV

20. Aşağıdakilerden hangisi "Sermaye Piyasası Aracı" değildir?

- I. Menkul kıymetler
- II. Mevduat
- III. Türev Araçlar

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

21. Aşağıdakilerden hangisi "Menkul Kıymet" değildir?

- A) Paylar, pay benzeri diğer kıymetler ile söz konusu paylara ilişkin depo sertifikaları
- B) Borçlanma araçları ile bunlara ilişkin depo sertifikaları
- C) İpoteğe (mortgage) dayalı finansal varlıklar
- D) Döviz ve kıymetli madenler ile Kurulca belirlenecek diğer varlıklar üzerine yapılacak kaldıraçlı işlemleri
- E) Kredi riski swapları

22. Aşağıdakilerden hangisi/hangileri "türev araç"tır?

- I. Kredi riski swapları
- II. Menkul kıymetleri satın alma veya satma veya birbirleri ile değiştirme hakkı veren türev araçları
- III. Döviz ve kıymetli madenler ile Kurulca belirlenecek diğer varlıklar üzerine yapılacak kaldıraçlı işlemler

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

23. Aşağıdakilerden hangisi/hangileri "diğer sermaye piyasası araçları" kapsamında yer alır?

- I. Paylar
- II. Yatırım fonu katılma payları
- III. Gayrimenkul sertifikaları

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

24. "Sermaye piyasası araçlarının ihraççılar tarafından çıkarılıp, halka arz edilerek veya halka arz edilmeksizin satışına" ne ad verilir?

- A) Halka arz
- B) İhraç
- C) Kotasyon
- D) İzahname
- E) Halka açılma

25. Sermaye Piyasası Kurulu'nun belirlediği sermaye piyasası araçları ve bu araçlara ilişkin hakların Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. (MKK) tarafından, elektronik (bilgisayar) ortamında aşağıda sayılanlardan hangisi/hangileri itibarıyla kayıtlar tutulur?

- I. İhraççılar
- II. Aracı kuruluşlar
- III. Hak sahipleri

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

26. Aşağıda yer alan sermaye piyasası araçlarından hangisi "menkul kıymetler" kapsamında yer alır?

- A) Menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçlarına ilişkin depo sertifikaları
- B) Kira sertifikaları
- C) Yatırım fonu katılma payları
- D) Gayrimenkul sertifikaları
- E) Türev araçlar

27. Aşağıdakilerden hangisi "menkul kıymet" değildir?

- A) Paylar
- B) Paylara ilişkin depo sertifikaları
- C) Poliçe
- D) Borçlanma araçları
- E) Menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları

28. Aşağıdakilerden hangisi "diğer sermaye piyasası araçları" arasında yer alır?

- A) Tahvil
- B) Paylar
- C) Gayrimenkul sertifikaları
- D) Poliçe
- E) Borçlanma araçları depo sertifikaları

TEST 1 AÇIKLAMALI ÇÖZÜMLERİ**TEST 1 CEVAP ANAHTARI**

1) E	2) C	3) D	4) D	5) E
6) A	7) B	8) A	9) A	10) E
11) E	12) B	13) D	14) A	15) E
16) D	17) E	18) C	19) E	20) B
21) D	22) D	23) D	24) B	25) E
26) A				

Çözüm 1: Cevap E

Finans piyasalarının başlıca beş fonksiyonunun olduğu söylenebilir. Bunlar reel piyasaya kaynak sağlamak, sermaye birikimi oluşturmak, piyasanın ihtiyaç duyduğu likiditeyi temin etmek, ekonomik yapı içinde yer alan aktörlerin her çeşit seviyede karar alırken (yeni bir yatırım kararı, tasarruf sahibinin tasarrufunu nerede değerlendireceği kararı, şirketin ortaklık yapısında değişiklik kararı vb.) karşı karşıya kaldığı riskleri dağıtmak veya bunları başka kesimlere aktararak risklerden korunmasını sağlamak ve mülkiyeti tabana yamaktır.

Çözüm 2: Cevap C

Birincil piyasa, sermaye piyasası araçlarının ihraççısı tarafından ilk defa piyasaya çıkarılarak alıcılara satıldığı piyasadır.

Çözüm 3: Cevap D

Reel piyasaya kaynak sağlamak ve bu suretle bir yandan da riskleri dağıtmak ve mülkiyeti tabana yayma fonksiyonları esasen birincil piyasada gerçekleşir.

Aynı şekilde sermaye birikiminin oluşturulmasına da birincil piyasa katkı sağlar.

Çözüm 4: Cevap D

İkincil piyasa, daha önce ihraç edilmiş sermaye piyasası araçlarının tasarruf sahipleri arasında alınıp satıldığı piyasadır.

Çözüm 5: Cevap E

İkincil piyasanın üç fonksiyonu vardır:

- İlk fonksiyon likidite fonksiyonudur. Sermaye piyasası aracını elinde bulunduran yatırımcının acil nakit ihtiyacı ya da yanlış seçim yaptığını düşünerek yeni bir sermaye piyasası aracı almak istemesi durumunda elindeki sermaye piyasası aracını satarak nakit ihtiyacını gidermesi ikinci el piyasa yoluyla sağlanır.
- İkincisi fiyatın belirlenmesine ilişkindir. Birincil piyasada satılacak sermaye piyasası araçlarının fiyatı belirlenirken ikincil piyasada işlem gören sermaye piyasası araçlarının fiyatı da dikkate alınır. Zira birincil piyasada sermaye piyasası aracı alanlar, alım fiyatı olarak ikincil piyasada satabileceği fiyattan yüksek bir fiyat ödemek istemeyecektir. Aksi takdirde, satın aldıkları bu araçları elden çıkarmakta zorlanacak veya zarar etmek durumunda kalacaklardır.
- Üçüncüsü ise, vadeyi belirleme fonksiyonudur. Birincil piyasadaki borçlanma aracının vadelerini belirlemede, ikinci el piyasada işlem gören borçlanma araçlarının vadeleri etken olmaktadır.

Çözüm 6: Cevap A

Spot piyasalar, belli miktarda bir mal veya kıymetin ve bunların karşılığı olan paranın işlemin ardından el değiştirmesini sağlayan piyasalardır. Borsa İstanbul A.Ş. bünyesinde faaliyet gösteren Pay Piyasası ve Tahvil ve Bono (Borçlanma Araçları) Piyasası spot piyasalara örnek teşkil eder.

Çözüm 7: Cevap B

Vadeli piyasalar ise, ileri bir tarihte teslimatı yapılmak üzere herhangi bir malın veya finansal aracın, bugünden alım satımının yapıldığı piyasalardır.

Vadeli piyasalar kapsam olarak; forward, swap, futures ve opsiyon işlemlerinin tamamını içine alır.

Çözüm 8: Cevap A

Borsa İstanbul A.Ş. bünyesinde faaliyet gösteren Pay Piyasası ve Tahvil ve Bono (Borçlanma Araçları) Piyasası spot piyasalara örnek teşkil eder.

Çözüm 9: Cevap A

Vadeli piyasalar kapsam olarak; forward, swap, futures ve opsiyon işlemlerinin tamamını içine alır.

Çözüm 10: Cevap E

Sermaye piyasasının başlıca beş unsurunun olduğu söylenebilir. Bunlar sırasıyla, fon talep edenler, fon arz edenler, sermaye piyasası araçları, tasarrufların yatırımlara dönüştürülmesine aracılık eden kuruluşlar ve diğer yardımcı kuruluşlar ile borsalardır.

Çözüm 11: Cevap E

6362 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu (6362 sayılı SPKn) md. 3/1-h bendinde ihraççı, "sermaye piyasası araçlarını ihraç eden, ihraç etmek üzere Kurula başvuruda bulunan veya sermaye piyasası araçları halka arz edilen tüzel kişiler ve bu kanuna tabi yatırım fonları" olarak tanımlanmıştır. Tanımdan da anlaşılacağı üzere, yatırım fonları hariç, tüzel kişiliği haiz olmayan kuruluşlar, bu kapsamda gerçek kişiler veya donatma iştiraki sermaye piyasası aracı ihraç edemez. Öte yandan tüzel kişiliği haiz kurumlar arasında herhangi bir sınırlama yapılmamış olmakla birlikte, kendi özel mevzuatı uyarınca herhangi bir sermaye piyasası aracı ihraç edemeyecek şekilde düzenlenmiş kuruluşlar tüzel kişiliği haiz olsa bile ihraççı olamazlar. Örneğin, limited şirketlerin borçlanma aracı ihraç etmesi 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu (6102 sayılı TTK veya kısaca TTK) uyarınca mümkün değildir.

Çözüm 12: Cevap B

Borsalar, borsada işlem görmesi kabul edilen menkul kıymetlerin, alım satımının kendilerinin belirlediği kurallara göre düzenlenmesinde yapılmasını sağlayan, burada teşekkül eden fiyatların ilanına yetkili, tüzel kişiliği haiz kurumlardır. Bunların kamu kurumu olarak veya gelişmiş ülkelerde olduğu gibi anonim şirket olarak kurulmaları mümkündür.

Çözüm 13: Cevap D

Borsaların en önemli fonksiyonu likiditeyi sağlamak olarak görülebilirse de, bundan ibaret değildir. Bunlara, ekonominin göstergesi olma ve itibar sağlama fonksiyonlarını da ilâve edebiliriz. Aynı şekilde, borsa, o ülkenin yakın, orta ve uzun vadeli ekonomik durumu ile ilgili beklentileri yansıtır. Bu yönüyle, geleceğe yönelik tahmin yapmaya yarayan veri setini de sunar.

Çözüm 14: Cevap A

Borsanın itibar sağlama fonksiyonu, borsada işlem gören şirketlerin, o borsaya girişte aranan kriterleri (ki buna **kotasyon kriterleri** denir, belirli ekonomik büyüklüklere ulaşıldığını gösterir) sağladığını göstermesinin bir sonucudur. Borsalar, kendi bünyelerinde işlem gören araçların ihraççısı konumundaki şirketlerin ülke çapında tanınmasını da sağlar.

Çözüm 15: Cevap E

Genel hükümler olarak adlandırabileceğimiz, Türk Medeni Kanunu, Borçlar Kanunu, Türk Ticaret Kanunu, Türk Ceza Kanunu, Hukuk Muhakemeleri Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, İdari Yargılama Usulü Kanunu gibi temel kanunlar ve bunlarla ilgili diğer alt düzenlemeler de sermaye piyasasında uygulama alanı bulacaktır.

Ancak, genel hükümlerin veya başka bir mevzuatta sermaye piyasasına ilişkin bir hükmün uygulanabilmesi için 6362 sayılı SPKn ile ona dayanılarak Kurulca çıkarılacak olan ikincil düzenlemelerde o konunun hiç düzenlenmemiş olması gerekir.

6362 sayılı SPKn piyasa düzenleyici bir metindir. Bu kanunun piyasa düzenleyici bir metin olmasının ilk sonucu, çerçeve kanun niteliğinde olmasıdır. Çerçeve kanun, düzenlediği konuya ilişkin emredici hükümler dışında ana esasları, hareket sınırlarını belirledikten sonra, detayları düzenleme yetkisini bu konuda uzmanlaşmış kamu otoritesi olan Kurul'a bırakmaktadır. Kurul da kanundan aldığı yetki ile ve çizdiği sınırlar dahilinde detaylı ikincil düzenlemeler (tebliğler) çıkarmakta ve gereken durumlarda uygulamaya yön vermek üzere ilke kararları almaktadır.

İkinci sonucu, bu kanunun uygulanmasının, yorumlanmasının ve bu Kanuna göre çıkarılacak ikincil düzenlemelerin piyasaya etkisinin devamlı surette dikkate alınması gereğidir.

SPKn.'nun piyasa düzenleyici bir metin olmasının üçüncü sonucu, gerektiğinde düzeni bozan fiillere yaptırım uygulamak üzere Kurul'a geniş yetkiler tanır.

Çözüm 16: Cevap D

Sermaye piyasaları konusunda uzmanlaşmış, bir piyasa düzenleyici kurum olan Sermaye Piyasası Kurulu iki temel işlevi yerine getirir. Birincisi, ikincil düzenleme yapmak ve gelen başvuruları 6362 sayılı SPKn ve ilgili ikincil düzenlemeler çerçevesinde sonuçlandırmaktır. Kurul, zaman içerisinde ikincil düzenlemelerin uygulanmasını izler ve aksayan yönleri, genel ekonomik konjonktüre göre tadil edilmesi gerekli hususları tespit ederek gerekli değişiklikleri yapar.

Kurul'un ikinci temel işlevi ise düzen bozucu fiiller karşısında kendisine SPKn ile tanınan yetkiler çerçevesinde tedbirler uygulamak, idari para cezası kesmek ve gerektiğinde ilgili hususları Cumhuriyet Savcılıklarına bildirmektir.

Çözüm 17: Cevap E

AB Devlet ve Hükümet Başkanlarının 17 Aralık 2004 tarihli zirvesinde aldığı karar doğrultusunda 3 Ekim 2005 tarihinde Lüksemburg'ta yapılan Hükümetler Arası Konferans ile Türkiye'nin resmen AB'ye katılım müzakerelerine başlaması kabul edilmiştir. Bu tarihten sonra tüm kamu kurumlarında olduğu gibi Sermaye Piyasası Kurulu'nda da AB müktesebatının kabulüne yönelik çalışmalar hızlandırılmıştır.

Sermaye Piyasası Kurulu temel olarak "Finansal Hizmetler", "Şirketler Hukuku", "Sermayenin Serbest Dolaşımı" konularındaki AB Müktesebatının üstlenilmesinde sorumlu kuruluşlardan biridir.

Çözüm 18: Cevap C

6362 sayılı SPKn'nun konusu ve amacı 1 nci maddede ifade edilmiştir. Buna göre, "Bu Kanunun amacı; sermaye piyasasının güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişinin ve gelişmesinin sağlanması, yatırımcıların hak ve menfaatlerinin korunması için sermaye piyasasının düzenlenmesi ve denetlenmesidir".

Sermaye piyasasında düzenlemenin nihai amacı, esas itibarıyla, etkin finansal piyasaya ulaşmak ve bu suretle ekonomideki kaynak dağılımını gerçekleştirmek, sınaî mülkiyetin geniş kitlelere yaygınlaştırılmasını sağlamaktır. İşte anılan hüküm, söz konusu nihai amaca, piyasanın güvenilir, şeffaf, etkin, istikrarlı, adil ve rekabetçi bir ortamda işleyişini ve gelişmesini sağlayarak ve yatırımcıların hak ve menfaatlerini koruyarak ulaşılabileceği yönündeki anlayışı yansıtmaktadır.

Çözüm 19: Cevap E

Bazı kuruluşlar, araçlar ve bazı işlemler ya tümüyle 6362 sayılı SPKn hükümlerinin kapsamı dışında bırakılmış, ya da sınırlı olarak bu hükümlere tâbi kılınmıştır. Bu hususlar esas itibarıyla 6362 sayılı SPKn'nun 136 ncı maddesinde düzenlenmektedir. Sınırlı olarak bu kanuna tabi olan veya 6362 sayılı SPKn kapsamından istisna tutulan kuruluşlardır:

a) 6362 sayılı SPKn md. 136/1 uyarınca, Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası (TCMB)'na, TCMB'nin işlemlerine, bünyesindeki piyasalara ve TCMB nezdinde kurulan ödeme, menkul kıymet transferi ve muhtabakat sistemlerine 6362 sayılı SPKn hükümleri, aynı kanunun 47 nci maddesinde

yer alan ve sermaye piyasası araçlarını konu alan teminat sözleşmelerine ilişkin hüküm hariç uygulanmaz. 6362 sayılı SPKn'nun TCMB'ne, TCMB işlemlerine, TCMB bünyesindeki pazarlara, TCMB nezdinde kurulan ödeme ve menkul kıymet transferi ve mutabakat sistemlerine uygulanmaması demek, bu bankanın kurumsal yönetim ilkelerine, borsalar ve teşkilatlanmış pazar yerlerine, yatırımcı tazmin sistemine de tâbi olmaması demektir.

b) TCMB, Hazine ve Maliye Bakanlığı ile 4749 sayılı Kamu Finansman ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun uyarınca kurulan varlık kiralama şirketleri tarafından ihraçedilecek sermaye piyasası araçlarının ihraç süreçlerine de bazı istisnalar getirilmiştir. Buna göre, 6362 sayılı SPKn'nun sermaye piyasası araçlarının ihraç, kamunun aydınlatılması ve halka açık ortaklıklara ilişkin esasları düzenleyen ikinci kısmının, sermaye piyasası araçlarının ihraç esaslarını düzenleyen birinci bölümü ile kamuyu aydınlatmaya ilişkin esasları düzenleyen ikinci bölümü, yukarıda sayılan kurumlarca ihraç edilecek sermaye piyasası araçlarına uygulanmaz. Dolayısıyla bu tür ihraçlarda izahname hazırlanması ve bunun Sermaye Piyasası Kurulu'na onaylatılması zorunlu olmadığı gibi, bu tür kurumların yapacağı borçlanma aracı ihraçlarında 6362 sayılı SPKn md. 31'de yer alan limitlere de uyulmaz.

c) Bankalar: Bankaların sermaye piyasası mevzuatına ne ölçüde tabi olduklarını ikiye ayırarak incelemek gerekir. Zira, banka sermaye piyasası aracı ihraç etmesi nedeniyle sermaye piyasası mevzuatının uygulama alanına girebilir. Buna paylarını halka arz etmesi nedeniyle halka açık ortaklık statüsünü kazanan bir bankanın ne ölçüde sermaye piyasası mevzuatına tabi olacağı sorununun da eklemek gerekir. Gerçekten de, kâr dağıtımı, bağımsız denetim gibi bankaların kendine özgü özelliklerinin gözetilmesi gereken hususlarda hangi mevzuata tabi olacağının belirlenmesi önemlidir. İkinci olarak bankaların sermaye piyasası faaliyetlerinde-

bulunup bulunamayacakları, buldukları durumda sermaye piyasası mevzuatına ne ölçüde tabi olacaklarının da kanunda öngörülmüş olması gerekir. İşte, 6362 sayılı SPKn md. 136/5 bu konuları düzenlemektedir. Aynı Kanun'un 17/5 ve 82/2 fıkralarında da bu konuda düzenleme olduğunu söylemek gerekir. Kural olarak, sermaye piyasası araçlarını halka arz eden bankalar ile sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunan bankalar, bunlarla sınırlı olarak SPKn hükümlerine tabidirler. Bununla birlikte, 6362 sayılı SPKn hükümleri ortak sayısı bakımından bankalara uygulanmaz. Diğer taraftan bir bankanın paylarını halka arz etmek suretiyle halka açık hale gelmesi durumunda da 6362 sayılı SPKn'nun tüm hükümleri aynı ölçüde uygulanmaz. Örneğin, kurumsal yönetim ilkeleri, 6362 sayılı SPKn'nun 17/5 fıkrası uyarınca BDDK'nın görüşü alınmak suretiyle uygulama alanı bulur. Sermaye piyasası faaliyetlerinde bulunan bankalar için gereken asgari fon miktarı, muhasebe, kayıt ve belge düzeni gibi hususlar ise Hazine ve Maliye Bakanlığı'nın uygun görüşü alınarak Kurul tarafından çıkarılacak bir yönetmelikle düzenlenecektir. Ancak böyle bir yönetmelik henüz yayınlanmamıştır. Sermaye piyasası faaliyetinde bulunan bankalara, bu faaliyetlerinin icrası sırasında 6362 sayılı SPKn'nun bu faaliyetleri düzenleyen hükümleri de uygulanır. Ancak, 6362 sayılı SPKn md.82/2 uyarınca, sermaye piyasası faaliyetinde bulunan bankalar hakkında, bu faaliyetlerinin icrası sırasında nakit ödeme veya sermaye piyasası araçları teslim yükümlülüklerinin yerine getirilmemesi nedeniyle Sermaye Piyasası Kurulu'nca tazmin kararı verilebilmesi için, BDDK'dan uygun görüş alınması zorunludur. Aynı şekilde, bankacılık mevzuatı uyarınca mevduat ya da katılım fonu olarak kabul edilen nakit ödeme yükümlülüklerinin yerine getirilememesi, 6362 sayılı SPKn uyarınca yatırımcı tazmin kararının alınması sonucunu doğurmaz. 6362 sayılı SPKn'nun 136 ncı maddesinin beşinci fıkrasının son cümlesi uyarınca, bankalar, kuruluş, gözetim, muhasebe ve bağımsız denetim standartları konu-

ları ile temettü dağıtımı ve yeniden değerlendirme değer artış fonunun öz kaynaklarının kullanımına ilişkin esaslar bakımından kendi özel mevzuatına tabidir.

d) Sigorta şirketlerinin 6362 sayılı SPKn'na tabiiyetinin sınırı, anılan Kanunun 136 ncı maddesinin beşinci fıkrasında belirlenmiş ve bankalarla birlikte sigorta şirketlerinin, kuruluş, denetim, gözetim, muhasebe, mali tablo ve rapor standartları konularında kendi özel kanunlarındaki hükümlere tabi oldukları hükme bağlanmıştır.

Çözüm 20: Cevap B

Sermaye piyasası araçları bir üst kavram olup;

- menkul kıymetler,
- türev araçlar ve
- diğer sermaye piyasası araçları

bunun içine girer.

Çözüm 21: Cevap D

Menkul kıymetler şu üç kategoriden oluşmaktadır:

- Pay, pay benzeri diğer kıymetler ile söz konusu paylara ilişkin depo sertifikaları
- Borçlanma araçları ile bunlara ilişkin depo sertifikaları
- Menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları ve bunlara ilişkin depo sertifikaları.

Menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları ise yapılandırılmış finansman tekniğine dayanan menkul kıymet türünü oluşturmaktadır.

Yapılandırılmış finansman terimi, risk transferi ve getiri sağlamak amacıyla yeniden yapılandırılan finansal piyasa işlemleri ve ürünlerinin tümünü kapsar. Burada, kendi başına yeterince likit olmayan varlıklar bir araya getirilerek bir havuz oluşturulmakta ve havuzdaki varlıklara dayalı, yani o varlıkların gelirlerinden elde edilecek nakit akımları ile o varlıklara dayalı olarak çıkarılan menkul kıymetleri satın alacak olan yatırımcılara faiz ve anapara ödemesi yapılmaktadır.

Yapılandırılmış finansal ürünler arasında,

- ipoteğe (mortgage) dayalı finansal varlıklar (MBS),
- varlığa dayalı finansal varlıklar (ABS),
- ipotek veya varlık teminatlı finansal varlıklar (covered bonds),
- teminatlandırılmış borç yükümlülükleri (CDO) ve
- kredi riski swapları (CDS)

yer alır.

Çözüm 22: Cevap D

Kredi alma, yabancı para ile borçlanma, satın alınacak mal fiyatındaki artma gibi asıl finansal araçlarla ilgili fiyat, döviz kuru, faiz oranı riskinden korunmak veya spekülâtif gelir elde etmek amacıyla yapılan vadeli işlemlere türev ürün veya türev finansal araç denmektedir.

6362 sayılı SPKn, türev araçları sermaye piyasası araçlarının bir alt türü olarak açıkça zikretmiş ve türev araçlar kavramı altında şu üç alt ayrımı yapmıştır:

i) Menkul kıymetleri satın alma veya satma veya birbirleri ile değiştirme hakkı veren türev araçları,

ii) Değeri, bir menkul kıymet fiyatına veya getirisine; bir döviz fiyatına veya fiyat değişikliğine; faiz oranına veya orandaki değişikliğe; bir kıymetli maden veya kıymetli taş fiyatına veya fiyat değişikliğine; bir mal fiyatına veya fiyat değişikliğine; Kurulca uygun görülen kurumlarca yayınlanan istatistiklere veya bunlardaki değişikliğe; kredi riski transferi sağlayan, enerji fiyatları ve iklim değişkenleri gibi ölçüm değerleri olan ve bu sayılardan oluşturulan bir endeks seviyesine veya seviyedeki değişikliğe bağlı olan türev araçları, bu araçların türevlerini ve sayılan dayanak varlıkları birbirleri ile değiştirme hakkı veren türevleri,

iii) Döviz ve kıymetli madenler ile Kurulca belirlenecek diğer varlıklar üzerine yapılacak kaldırıcı işlemleri.

Çözüm 23: Cevap D

Kanun koyucu diğer sermaye piyasası araçları ile ilgili tanımda “yatırım sözleşmeleri de dâhil olmak üzere Kurulca bu kapsamda olduğu belirlenen diğer sermaye piyasası araçları” ifadesine yer vermiş olmakla, esasen menkul kıymet ve türev araç kategorisine girmeyen diğer araçların bu başlık altında toplanması istenmiştir.

Bu kategori içinde sayılabilecek araçlara:

- yatırım fonu katılma payları,
- gayrimenkul sertifikaları,
- kira sertifikaları

örnek gösterilebilir.

Çözüm 24: Cevap B

İhraç, tasarruf sahiplerinin tasarruflarını ihraççılara yönlendirdiği ve fon arz edenler ile fon talep edenlerin karşılaştığı ve fon aktarımının gerçekleştiği hukuki süreci ifade etmektedir.

6362 sayılı SPKn md. 3/1-ğ hükmünde ihraç, “sermaye piyasası araçlarının ihraççılar tarafından çıkarılıp, halka arz edilerek veya halka arz edilmeksizin satışı” olarak tanımlanmaktadır.

Çözüm 25: Cevap E

Kaydi sistem; Sermaye Piyasası Kurulu’nun belirlediği sermaye piyasası araçları ve bu araçlara ilişkin hakların Merkezi Kayıt Kuruluşu A.Ş. (MKK) tarafından, elektronik (bilgisayar) ortamında, ihraççılar, aracı kuruluşlar ve hak sahipleri itibarıyla tutulduğu ve bu araçlar üzerindeki hakların üçüncü kişilere karşı ileri sürülebilmesinde MKK’na yapılan bildirim tarihinin esas alındığı hukuki sistemdir.

Çözüm 26: Cevap A

Menkul kıymetler: Para, çek, poliçe ve bono hariç olmak üzere;

- 1) Paylar, pay benzeri diğer kıymetler ile söz konusu paylara ilişkin depo sertifikaları,
- 2) Borçlanma araçları ile bunlara ilişkin depo sertifikaları,
- 3) menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları ile söz konusu kıymetlere ilişkin depo sertifikaları,

Menkul kıymet olarak tanımlanmıştır. (SPK'n m.3)

Çözüm 27: Cevap C**Menkul Kıymetler**

6362 sayılı SPKn'nda menkul kıymetler, konuya ilişkin AB düzenlemeleri örnek alınarak, bu kapsama girebilecek türlerin özellikleri belirtilecek şekilde kaleme alınmıştır. Buna göre, menkul kıymetler şu üç kategoriden oluşmaktadır:

- Pay, pay benzeri diğer kıymetler ile söz konusu paylara ilişkin depo sertifikaları
- Borçlanma araçları ile bunlara ilişkin depo sertifikaları
- Menkul kıymetleştirilmiş varlık ve gelirlere dayalı borçlanma araçları ve bunlara ilişkin depo sertifikaları.

Bono, poliçe, çek, nakit; menkul kıymetler arasında yer almamaktadır.

Çözüm 28: Cevap C**Diğer Sermaye Piyasası Araçları**

Kanun koyucu diğer sermaye piyasası araçları ile ilgili tanımda "yatırım sözleşmeleri de dâhil olmak üzere Kurulca bu kapsamda olduğu belirlenen diğer sermaye piyasası araçları" ifadesine yer vermiş olmakla, esasen menkul kıymet ve türev araç kategorisine girmeyen diğer araçların bu başlık altında toplanması istenmiştir.

Bu kategori içinde sayılabilecek araçlara

- yatırım fonu katılma payları,
- gayrimenkul sertifikaları ve
- kira sertifikaları

örnek gösterilebilir.